

De penitentiaire beambte in beeld

Geachte heer secretaris-generaal, mevrouw, mijnheer de directeur-generaal, geachte vergadering,

Er zijn al veel goede en wijze dingen gezegd deze namiddag en er zullen er waarschijnlijk nog volgen. Om niet uit de toon te vallen en geen domme dingen te zeggen zal ik het kort houden. Ik zal me beperken tot de fotowedstrijd. Waarom deze fotowedstrijd? Is dit alleen maar een extravagante ideeetje of zit er meer achter? Feitelijk wel! Het P.C.B.O.-team heeft zich van bij de aanvang van zijn mandaat uitdrukkelijk tot taak gesteld, om behalve de opleiding ook enorm veel aandacht te hebben voor de beeldvorming omtrent de penitentiaire beambte. Eén van de moeilijkste en zwaarste opgaven waar het bewaarderskorps zich heden voor geplaatst weet is de uitdaging om een synthese te maken van de verwachtingen die door de diverse officiële instanties in hem gesteld worden. Een andere uitdaging waarvoor de nieuwe beambte zich geplaatst ziet is de confrontatie tussen dat wat hem voorgehouden wordt in de opleiding en de werkelijkheid van elke dag, waar veel oudere collega's met een ander patroon werken. Een derde factor die de synthese bemoeilijkt is de beeldvorming die de maatschappij er op nahoudt omtrent ons beroep. Maatschappij. Concreet betekent dit wat de geboortegemeenschap, de naaste familie of de echtgenote over het beroep denkt. Ik ga hier niet nogmaals al de negatieve elementen bijbrengen en uitspreken waardoor ik als het ware al die dingen nog een extra ga bevestigen.

Men kan op verschillende manieren proberen dat negatieve stereotype beeld te doen evolueren. Men kan dat doen door bijvoorbeeld wetenschappelijk onderzoek. En ik ben blij u te kunnen mededelen dat dit ook zal gebeuren. De universiteit van Gent in samenwerking met het Vast Wervingssecretariaat gaat de eerstkomende maanden hieromtrent een studie laten opstarten. Men kan ook via een ludieke maar desalniettemin een professionele aanpak proberen andere accenten naar voren te brengen, zodat het algemeen gangbare beeld toch genuanceerder wordt. Ik had gedacht aan een fotowedstrijd waarbij de collega's in de mogelijkheid zouden gesteld worden om via visuele beelden toch enkele accenten te kunnen aanbrengen die normaal niet aan bod komen.

Dank zij de medewerking van het Directoraat-generaal en ook wel via de steun van de firma Artalu kon één en ander gerealiseerd worden.

Laat me kort zijn: 18 collega's hebben zich ingeschreven, afkomstig uit 13 verschillende ge-

vangingenissen. Samen goed voor 99 foto's waarvan 27 zwart-wit en 72 in kleur. U heeft misschien daarjuist al het resultaat kunnen zien, of anders straks. Wat zeker opvalt is de hoogstaande kwaliteit van de foto's. En ik zou nu al vragen aan zij die hebben deelgenomen aan de wedstrijd dat zij zeer goed de uitslag van de juryleden zouden bestuderen. Trouwens de puntenverdeling vanwege de juryleden werd vrij gegeven.

Als er dan toch een rangschikking moet gemaakt worden – het is nu eenmaal een wedstrijd – werd de derde prijs toegekend aan nummer 40, van de hand van Cnaepkens Dominique, gevangenis Antwerpen. Vooral de ludieke manier waarop het nationale VGV-team erin geslaagd is om op een speelse manier en met veel zin voor humor enkele risico's aan te kaarten, werd door de jury geapprecieerd. De tweede prijs werd toegekend aan volgende foto: nummer 75 van Alex Bockstaele, gevangenis Gent. Gans het gevangenisinstituut belichaamd in het uniform van de bewaarder, kan nog meeleven met de wonderlijke wereld van het kind. Schuld en onschuld heel dicht bijeen. Of de jury hierdoor ook haar waardering voor de zoekfaciliteiten van deze inrichting heeft willen naar voren brengen is mij niet bekend. En dan tenslotte de eerste prijs die werd toegekend aan nummer 58 van William Mathijs, gevangenis Brugge. De deskundige hulp, het diepe menselijke medeleven met de zieke medemens, of dat een gestoord iemand is, een maatschappelijk onaangepaste, of wat voor een betiteling men de andere ook mag geven: de andere wordt gedragen, feitelijk wordt de andere een stuk verder gedragen en uiteindelijk gaat de samenleving er een stap op vooruit.

Namens de jury zou ik alle deelnemers willen danken voor de zeer positieve en diep humane gevoelens die u hebt weten te vertolken omtrent het bewaardersberoep. Als dit een realistische weergave was van wat ons bewaarders bezielt, dan heb ik geen schrik voor de toekomst. Iedereen die ietwat vertrouwd is met de interne keuken van de gevangenis weet dat er nu en dan wel eens, en gewoonlijk op het meest onverwachte moment, een bruine enveloppe uitgedeeld wordt. Mag ik aan de drie winnaars vragen om hun enveloppe te komen afhalen.

Willy DERVEAUX
penitentiair assistent en instructeur
van het P.C.B.O. 'De Bres'

Wanneer iemand in de opleiding stapt, dan gaan daar jaren ervaring aan vooraf. Soms moeten we de moed hebben de vinger op de penitentiaire wonde te leggen. De gevangenis aan den lijve ondervinden, levert in elk geval kritische denkstof op. Ter reflectie.

Lesgeven in het P.C.B.O 'De Bres'

Mijnheer de minister, mijnheer de secretaris-generaal, Mevrouw, Mijnheer de directeur-generaal, geachte genodigden,

13 jaar terug, tussen het slagen voor het ingangsexamen voor bewaarder en de eigenlijke indiensttreding, heb ik vaak zitten fantaseren. Hoe mooi ik wel zou staan in mijn keurig uniform, hoe ik ermee zou kunnen paraderen voor en na de werkperiode en op welke manier dit mij zou ondersteunen om zelfs, toen nog een tienermeisje in opgang, Claudia Schiffer voor mij te doen vallen.

Helaas... de rauwe realiteit van het gevangenisleven leerde mij al kort na de indiensttreding dat het anders zou gaan uitdraaien. Zonder enige vorm van opleiding en aan de verste horizons ten geen Claudia Schiffer te bespeuren, werd ik voor de leeuwen gegooid. Mijn taak ... ervoor zorgen dat met een repressief optreden alle gedetineerden netjes binnen de lijnen van wat mocht en niet mocht bleven en er vooral op toezien dat je zelf niet tegen de lamp liep, wat nota bene niet altijd even vlot is verlopen. Heel dikwijls zijn, met hun vals gebit knarsend, de nekharen van mijn oversten rechtop gaan staan bij het zien van zoveel jeugdig verzet en ambitie die ik en mijn generatiegenoten aan de dag legden. Leren met vallen en opstaan, zo heet dat in de volksmond. De harde, lastige manier is dikwijls de beste, zo werd nogal eens beweerd. Op deze manier leerden ze, of liever pompten ze ons toen reglementeringen en werkwijze in. Slechts één manier van werken was de goeie, en dat was deze welke de oudere collega's en oversten het best uitkwam of nog beter hen op een royale manier er kon toe brengen om rustig verder te sudderen, zonder zich te moeten bekommeren over andere, mogelijks betere werkwijzen die zouden kunnen worden toegepast, die zowel de gedetineerden als de bewaarders ten nutte zouden kunnen zijn.

Jaren later, toen Claudia Schiffer al helemaal aan de top stond, is er een andere wind gaan waaien door het gevangeniswezen. In de zin van 'hoe de

Titanic ooit zonk' ... langzaam maar zeker, is er binnen het gevangeniswezen een positieve warme luchtstroom ontstaan die geen schepen deed zinken, maar een warme luchtballon creëerde en deze de hoogte inblies, met als inhoud 'aandacht voor de bewaarder' die ondertussen penitentiaire beambte werd genoemd. *Eindelijk aandacht voor de eerstelijnswerker.*

Zo werd in de maand oktober 1995, en ondertussen reeds 3 jaar in werking, 'De Basisopleiding' voor penitentiaire beambten boven de doopvont gehouden. Een opleiding die niet alleen aandacht schenkt aan de veiligheids- en begeleidingstaken van de eerstelijnswerker, maar evenveel oog heeft voor de mens die achter ieder van deze personeelsleden schuil gaat.

Fier ben ik te kunnen zeggen aan de wieg van deze opleiding gestaan te hebben, en ondertussen nog steeds een teamlid van het opleidingscentrum te mogen zijn. Dat teamlid zijn heeft me veel bijgebracht, inzichten, kennis en wetenschap over tal van belangrijke gegevens die er toe bijdragen dat een instituut een vlotte werking kent, zowel op de werkplek van de eerstelijnswerker als op deze van hoofdbestuur en lokale besturen van een instituut. Maar bovenal heeft het me veel kennis en zicht doen krijgen op het menselijk aspect van het penitentiair beambte zijn. Mij heeft het contact met een massa beambten in opleiding geleerd, dat er een enorme nood aanwezig is, daar waar de eerstelijnswerker al eens overhoop ligt met enerzijds zichzelf en anderzijds de relatie tussen werkvloeden en partner.

Nog altijd veel te weinig wordt er aandacht besteed aan 'teamwork' en 'begeleiding' bij onze eerstelijnswerkers. Wij mogen niet vergeten dat onze geüniformeerde personeelsleden in de frontlinie staan binnen onze gevangenissen, vandaar de keuzenaam *eerstelijnswerker*, en dat zij als eerste de kogels opvangen die bovendien de grootste snelheid aanhouden. Ook mogen we niet vergeten dat onze eerstelijnswerkers *mensen zijn van vlees en bloed* en net zoals in ieder ander bedrijf, hebben ook onze mensen *nood aan inspraak en erkenning*. Nog teveel worden de hedendaagse doelstellingen in de diverse gevangenissen nagestreefd *zonder of naast de penitentiaire beambte*, wat een impact heeft op de werksfeer in het algemeen.

Uit gesprekken met cursisten die na de basisopleiding ongeveer een jaar werkzaam zijn geweest in een gevangenis, moet ik noodgedwongen concluderen dat zij de grootste moeite ervaren om toe te passen wat hen werd bijgebracht. Het is